

GÖTISKA BATTERIET

Av Ing. Nils Billgren (Utdrag ur KA fyren 1961)

Vem av oss artillerister, som fått vår första träning i riktning över älvmyningen ut mot Syftbådan, Älvsborgsön eller röda ladan vid Arendal, har inte fått kärlek i greppet om pjäshandtaget på 57-orna i Götiska Batteriet. Själva namnet har liksom "det svenskaste av alla namn" Gustav klang i ljudsammansättningen. Något av fanfar och upprop. Anläggandet av Götiska Batteriet blev också upptakten till frångående av den sedan napoleontiden härskande uppfattningen, att Göteborg skulle vara en obefäst och därigenom från krigisk förödelse förskonad handelsplats.

För sjöfartsnämnden, sedan Ostindiska Kompaniets dagar vana vid skepp med bestyckning för att avskräcka pirater och vid angrepp kunna slå från sig, låg försvarsinstinkten i blodet. De nedrasade vallarna på Otterhällan och Älfsborgs Slott vid Carnegiska väckte vemod liksom det ännu till murarna intakta fäster på Älvsborgsön. Preussens attack mot Danmark, fransk-tyska kriget och Krimkriget gävo tankställare och utlöste så småningom försvarsviljan i den svenska nyckelpositionen vid Götaälvmyningen. En säkerligen ej oväsentligt bidragande faktor när regering och riksdag i början av 1900-talet äntligen beslutade sig för att här anlägga fasta befästningsverk.. Götiska Förbundet hade härvid varit samlande för försvarsvännerna i Göteborg, medverkat vid markförvärvet och drivit på. Till erinran härom fick det först anlagda batteriet namnet Götiska Batteriet. Nu något om förhistorien, närmast efter uppgifter i Götiska Förbundets 1915 utgivna hundraårsskrift.

Korpralen Blom från Dalarna befann sig i slutet av 1892 i Göteborg, utsänd av försvarsvänner att resa runt i Sveriges bygder för att stimulera försvarsintresset. En man ur folket, att tala till folket för folkets välfärd. Sedan början av 1800-talet fanns här i Västsverige ett ordenssamfund med fosterländskt program GÖTISKA FÖRBUNDET. När en försvarsförening 1891 bildades i Göteborg ställde sig detta (ej att förväxla med den litterära organisationen med samma namn) bakom denna och blev verkställande bl. a. ifråga om insamling och förvaltning av penningmedel. Här höll nu korpral Blom föredrag och till protokollet gjordes följande uttalande: "Under intrycket av den glädje, varje medlem av Götiska Förbundet måste erfara över de patriotiska beslut Sveriges representation (riksdagen) redan fattat för ordnande av ett någorlunda tryggande försvar för landet, får Götiska Förbundet till dagens protokoll anteckna sin tillfredsställelse". Man bildade "Göteborgs Försvarsfond av å-1892" med en kommitté bestående av generalkonsul Philip, kammarherre Lagerberg, vågmästare Falck, löjtnant Westholm och grosshandlare P. E. Lithander.

Ur Götiska Förbundets jubileumsskrift må följande utdrag antecknas: I februari 1898 disponerades 7.000 kronor för inköp av mark till sjöbefästningar, och den 27 juni 1899 beslöts att för 5330 kronor (2830+ 2500) inköpa 7/36 mantal Käringberget Västra Frölunda (omkring 5 har) samt därtill hörande utmarksskifte omkring 6 har (12 tunnland 17 kappland). Den i mars, 1898 behagade Förbundets höge beskyddare HMt Oscar II till försvarsfonden skänka 1.000 kronor. Autentiskt återgivet avslutar minneskriften frågan om försvarsanläggningarna med följande: "Den mark å vilken Västerbergers befästningar nu äro befintliga, har således genom Götiska Förbundets initiativ och åtgärder hållits fosterlandsförsvaret tillhanda".

Överste Grill, vilken som fortifikationsbefälhavare genomförde utbyggnaden av försvarsanläggningarna, spelade från början en väsentlig roll även inom det frivilliga försvarsarbetet. I ett tal till honom yttrade borgmästare Colliander: Vi veta ju alla, att Götiska Förbundets högsta mål är Fäderneslandets Väl, och då Götiska Förbundet har sitt säte i Göteborg vid Göta Älvs utlopp i Västerhavet, har det städse legat oss varmt om hjärtat, att infartsporten till Göta Rike kunde tillbommas för dem, som ernade intränga och förstöra vårt härliga och ärorika land".

En gyllene länk mellan gammal och y försvarsvilja skulle man kunna kalla den guldkedja, vilken skänktes såsom en första grundplåt till försvarsfonden av 1892. Den hade tillhört konung Carl XIV Johan och av honom skänkts till landshövdingen Virgin i Halmstad. Den innehades nu av överstinnan grevinnan Ulla Hamilton, som offrade densamma för det behjärtansvärda ändamålet, med

anledning varav styrelsen avlät en tacksamhetskrivelse. Ett utslag av samma fosterländska offervilja, som under, det finska Vinterkriget besjälade den svenske mästerskytten Sven Bengtsson, i Valinge, då han skänkte sin guldmedalj till finlandsinsamlingen